

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 75

van **BRECHT WARNEZ**

datum: 23 november 2023

aan **JO BROUNS**

VLAAMS MINISTER VAN ECONOMIE, INNOVATIE, WERK, SOCIALE ECONOMIE EN LANDBOUW

Alleenwonenden - Dienstencheques

Op 13 februari 2022 gaf voormalig minister Somers in de media aan te willen werken aan meer aandacht voor singles in het Vlaamse en lokale beleid. Een terechte ambitie waarbij we hopen op veel daadkracht.

Steeds meer Vlamingen zijn alleenwonend. In 2023 bestond 8% van de Vlaamse huishoudens uit alleenstaande ouders en 32% uit alleenwonenden. Het Federaal Planbureau voorziet in een stijging tot 50% tegen 2060.

De Vlaamse regelgeving is daarentegen vaak heel conservatief en is niet steeds aangepast aan de maatschappelijke realiteit waarbij singles een grote groep in de samenleving vormen. Tijdens de vergadering van de Commissie voor Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen en Inburgering van 22 februari 2022 gaf minister Somers aan daar samen met de Vlaamse Regering aan te willen werken.

Een dienstencheque is een door het Vlaamse Gewest gesubsidieerd betaalmiddel. Elke meerderjarige die gedomicilieerd is in het Vlaamse Gewest kan er tegen een bepaald tarief prestaties mee betalen voor het huishouden, de strijk, de boodschappen of het vervoer van personen met beperkte mobiliteit. Per gepresteerd uur betaalt men aan de werknemer van een erkende dienstencheque-onderneming één dienstencheque. Het tarief van de dienstencheque is relatief laag doordat de Vlaamse overheid een deel van de loonkosten bijpast. Per kalenderjaar kan elke gebruiker van een dienstencheque 400 dienstencheques bestellen tegen een prijs van 9 euro. Wenst men meer dan 400 dienstencheques te bestellen, dan zal men vanaf de 401ste dienstencheque 10 euro per dienstencheque betalen, met een maximum van 500 dienstencheques per persoon. Dat wil zeggen dat een koppel 800 dienstencheques tegen een prijs van 9 euro en 200 dienstencheques tegen een prijs van 10 euro per kalenderjaar kan bestellen. Aldus geldt er voor gehuwde en wettelijk samenwonenden een maximum van 1000 dienstencheques per kalenderjaar. Voor eenoudergezinnen geldt er al een uitzondering op die regel. Zij mogen per kalenderjaar 2000 dienstencheques bestellen tegen een prijs van 9 euro. Als we echter kijken naar de kinderloze alleenstaanden, dan geldt er voor hen geen uitzondering op de regel. Kinderloze alleenstaanden kunnen per kalenderjaar in totaal maar 500 dienstencheques bestellen, waarvan 400 dienstencheques tegen een prijs van 9 euro en 100 dienstencheques tegen een prijs van 10 euro. Daarin is er een duidelijke scheefgroei, waarbij gezinnen worden voorgetrokken.

Die scheefgroei ten aanzien van kinderloze singles kan men niet enkel vaststellen in het kader van het aantal dienstencheques tegen een voordelige prijs. Tevens kunnen kinderloze alleenstaanden, alsook eenoudergezinnen, minder de fiscale aftrekbaarheid van

dienstencheques genieten. De betaalde sommen voor de dienstencheques maken namelijk het voorwerp uit van een belastingvermindering. Op de 191 eerste dienstencheques aangekocht per persoon per aanslagjaar geniet de gebruiker van de dienstencheque wonend in het Vlaamse Gewest een belastingvermindering van 1,8 euro per dienstencheque (belastingvermindering van 20%). Daardoor betaalt men in werkelijkheid 7,20 euro per dienstencheque in plaats van 9 euro.

De scheefftrekking zit hier in het feit dat de belastingvermindering geldt per persoon. Bijgevolg kunnen gehuwde of wettelijk samenwonende partners allebei die belastingvermindering voor de dienstencheques genieten, op voorwaarde dat ze de dienstencheques onder hun eigen naam aankopen (elke partner moet een gebruikersnummer aanvragen bij de dienstencheque-onderneming). In concreto wil dat zeggen dat alleenstaanden maar 191 dienstencheques fiscaal kunnen aftrekken, terwijl gehuwde of wettelijk samenwonende partners het dubbele kunnen aftrekken.

Die scheefftrekkingen doen toch enigszins de wenkbrauwen fronsen. De behoefte aan hulp in het licht van het combineren van werk en privé is vaak groter bij (kinderloze) werkende alleenstaanden, dan bij gehuwden en wettelijk samenwonenden waar de huishoudelijke taken procentueel kunnen worden verdeeld onder meerdere hoofden. Het is te kort door de bocht om te concluderen dat alleenstaanden de helft minder hulp nodig hebben dan gehuwden en wettelijk samenwonenden en aldus procentueel minder de voordelen in het kader van de kostprijs en de fiscaliteit kunnen genieten.

Gelieve alle gegevens beschikbaar te stellen in Excel.

1. Hoeveel Vlamingen maakten gebruik van het systeem van dienstencheques in de periode 2019-2022? Graag een overzicht per provincie en voor de provincie West-Vlaanderen een overzicht per gemeente.
 - a) Hoeveel van de gebruikers van het systeem van dienstencheques zijn alleenstaanden met kinderen? Graag een overzicht per provincie en voor de provincie West-Vlaanderen een overzicht per gemeente.
 - b) Hoeveel van de gebruikers van het systeem van dienstencheques zijn kinderloze alleenstaanden die niet gekwalificeerd worden als oudere personen en gepensioneerden? Graag een overzicht per provincie en voor de provincie West-Vlaanderen een overzicht per gemeente.
 - c) Hoeveel van de gebruikers van het systeem van dienstencheques zijn alleenstaande ouderen en gepensioneerden? Graag een overzicht per provincie en voor de provincie West-Vlaanderen een overzicht per gemeente.
 - d) Is de verhouding van het aantal (al dan niet kinderloze) alleenstaanden een stijging of daling ten opzichte van de vorige jaren? Wat is volgens de minister een mogelijke verklaring?
2. In het licht van de verbetering van de koopkracht en de inkomenspositie van alleenstaanden is het belangrijk dat we aandacht hebben voor de alleenstaanden die zich de aankoop van dienstencheques niet of in mindere mate kunnen permitteren.
 - a) Heeft de minister zicht op het aantal alleenstaanden die zich geen of te weinig dienstencheques kunnen permitteren hoewel ze die wel kunnen gebruiken en wensen?

- b) Indien er een duidelijk zicht is.
 - i. Wat is volgens de minister een mogelijke verklaring?
 - ii. Ziet de minister kansen om die problematiek aan te pakken? Neemt de minister initiatieven ter zake?
- 3. a) Hoe staat de minister tegenover de ongelijkheid met betrekking tot het aantal toegelaten dienstencheques tegen een voordelige prijs.
- b) Is er volgens de minister nood aan om die problematiek aan te pakken en ziet hij kansen daartoe?
- 4. Hoe staat de minister tegenover de ongelijkheid met betrekking tot de fiscale aftrekbaarheid van dienstencheques?
 - a) Hoe wenst de minister die problematiek aan te pakken?
 - b) Staat de minister open voor een model waarbij het aantal fiscaal aftrekbare dienstencheques gelijk wordt getrokken per huishouden?

Dat vereist natuurlijk een aanpassing op federaal niveau, plant de minister desgevallend een overleg met de federale minister van Financiën?

ANTWOORD

op vraag nr. 75 van 23 november 2023

van **BRECHT WARNEZ**

1. Hieronder vindt u een overzicht van het aantal Vlamingen dat gebruik maakt van het systeem van dienstencheques, per provincie en volgens gezinssamenstelling.

a) Volgende cijfers zijn voor 2017 en zijn bijgevolg wat verouderd. Voor latere jaartallen hebben we deze specifieke kruising niet voor handen. Gegevens op gemeenteniveau zijn niet beschikbaar.

	Antwerpe n	Limbur g	Oost- Vlaandere n	Vlaams- Brabant	West- Vlaandere n	Totaal
Onbekend	14	9	55	123	17	218
Gehuwd paar met kinderen	59847	29319	50512	47881	45910	233469
Gehuwd paar zonder kinderen	39811	19744	31542	26032	33849	150978
Ongehuwd paar met kinderen	21397	7346	16936	14788	10917	71384
Ongehuwd paar zonder kinderen	11138	3825	7994	6194	5920	35071
Eenoudergezin	12129	5648	9722	9554	8061	45114
Eenpersoonshuishoudens	41424	17491	31178	24335	34359	148787
Overige huishoudens/onbekend	2474	998	2038	1509	1277	8296
Collectief huishouden	2033	537	851	584	959	4964
Totaal	190267	84917	150828	131000	141269	698281

Bron: KSZ. Bewerking: DWSE

Recentere verdelingen van huishoudtype (zonder kruising naar provincie) kunt u terugvinden in het jaarrapport dienstencheques (2021). We zien daaruit dat het aandeel eenpersoonshuishoudens licht is gestegen in 2020 (22,6%) sinds 2017 (21,4%) onder het aantal gebruikers.

- b) Het aandeel kinderloze alleenstaanden dat niet gekwalificeerd wordt als 'oudere personen en gepensioneerden' kan op basis van de beschikbare gegevens niet worden onderscheiden van de eenpersoonshuishoudens van gepensioneerden en 'oudere personen'.
- c) Het aantal gebruikers dat bij de Vlaamse sociale zekerheid gekend was als gepensioneerde was in 2020 202.785, oftewel 27,7%. Het aantal alleenstaande ouderen kan niet worden onderscheiden in de gegevens.

- d) Het aantal alleenstaande ouderen kan niet worden onderscheiden in de gegevens.
2. Mijn administratie heeft geen zicht op het aantal alleenstaanden die wel dienstencheques zouden willen gebruiken maar die zich dat niet kunnen permitteren.
3. a) In eerste instantie is dienstencheques een persoonsgebonden maatregel. Het is een dienst voorzien voor alle burgers die woonachtig zijn in Vlaanderen en ouder zijn dan 18 jaar. Elk individu kan jaarlijks 400 dienstencheques aankopen aan 9€ en 100 dienstencheques aankopen aan 10€. Voor eenoudergezinnen en voor individuen met een beperking wordt er een uitzondering voorzien. Zij kunnen aanspraak doen op maximum 2000 in plaats van 500 dienstencheques. Dit komt omdat dit de twee categorieën zijn die het meeste nood hebben aan ondersteuning. Al wordt van deze regeling nauwelijks gebruik gemaakt. Slechts 731 gebruikers hebben vorig jaar meer dan 500 dienstencheques aangekocht.

Daarnaast zijn er weinig dienstencheques die aan 10 euro worden aangekocht. In 2022 werden er in totaal 82.047.835 dienstencheques aangekocht. Hiervan werden er 445.519 aangekocht aan 10 euro. Dit is een aandeel van 0,54 %. Het grootste deel van de dienstencheques wordt dus aangekocht aan 9 euro. Dit is ook in lijn met de verwachtingen op basis van het gemiddeld gebruik. In 2022 werden er gemiddeld 109 dienstencheques aangekocht per gebruiker. 91,46% van de gebruikers kocht minder dan 200 dienstencheques. Slechts 0,79% van de gebruikers bestelde tussen de 400 en 500 dienstencheques. Hieruit kan worden afgeleid dat de "ongelijke behandeling", voor wat de aanschafprijs betreft, in realiteit niet of nauwelijks speelt.

- b) Gelet op het feit dat het aantal "grootgebruikers" in het stelsel van de dienstencheques zeer beperkt is en het overgrote deel van de gebruikers jaarlijks minder dan 200 dienstencheques besteld, lijkt het probleem van ongelijkheid in prijs zich in mindere mate te stellen.
4. a) Voor aanslagjaar 2024 (inkomstenjaar 2023) wordt de belastingvermindering toegekend van 20% op maximaal 1720 euro aangekochte dienstencheques per persoon. Concreet kan een gebruiker volgend jaar dus genieten van een fiscale aftrek voor 191 dienstencheques, terwijl een gemiddelde gebruiker slechts 109 cheques/jaar aankoopt (wat ongeveer overeenkomt met 4u. huishoudhulp om de twee weken). Bijna 90% van de gebruikers koopt jaarlijks minder dan 191 dienstencheques.

Indien men een eventuele ongelijke behandeling inzake fiscaliteit wenst aan te pakken, kan er beter voor geopteerd worden om de fiscale aftrek af te schaffen zodat de prijs uiteindelijk voor elk huisgezin (ongeacht de grootte) hetzelfde is, om het even hoeveel cheques er worden aangekocht.

- b) Zoals u zelf al aangeeft is de gelijktrekking van de fiscale aftrek op gezinsniveau niet evident, enerzijds om dat de dienstencheques een persoonsgebonden maatregel is en anderzijds omdat dit een aanpassing vergt op federaal niveau. Een manier om de fiscale aftrekbaarheid gelijk te maken over de verschillende huishoudens, is ze af te schaffen. Momenteel is dit nog niet aan de orde maar kan in de toekomst wel verder onderzocht worden.
- Sowieso dringt een wijziging van de financiering in het stelsel van de dienstencheques zich op in de volgende legislatuur, waarbij niet alleen de subsidiëring maar ook de huidige prijszetting in al zijn aspecten kan bekeken worden.